

Mona Hurtig Skol AB
mona.hurtig@friskolan.nu

2019-05-23
1 (23)
Dnr-2018:8281

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid Friskolan
i Kärna belägen Kungälv kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en regelbunden kvalitetsgranskning på Friskolan i Kärna avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. Utbildningen i förskoleklass ingår inte i granskningen. En kvalitetsgranskning ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. För varje område bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar inom/på vilka punkter detta ska göras. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs i så fall också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men lämnar framåtsyftande kommentarer då det bedöms motiverat.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Friskolan i Kärna i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Att rektorn följer upp skolans samlade resultat och undervisningens genomförande i alla årskurser.

Undervisning

Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att alla lärare erbjuder eleverna en strukturerad undervisning som skapar en god inlärningsmiljö.

Trygghet och studiero

Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver utveckla skolans arbete med studiero så att alla elever på Friskolan i Kärna tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Att rektorn analyserar skillnader i omdömen och betygssättning i olika ämnen för alla årskurser och säkerställer att lärarna gör likvärdiga bedömningar

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 1 november 2019 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till dokument.goteborg@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr– 2018:8281) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen
Förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet (Lgr 11), 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag, Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn leder och styr i flera delar skolans utveckling av undervisningen, men utvecklingsområden finns.

Skälen för bedömningen är att rektorn till viss del följer upp Friskolan i Kärnas kunskapsresultat samt beslutar om åtgärder, men att detta endast görs strukturerat för vissa årskurser och i vissa ämnen. Till viss del följs även värdegrundsarbetet upp vid uppföljningen och revidering av skolans likabehandlingsplan, men uppföljningen av hur värdegrundsarbete integreras i undervisningen kan utvecklas. Rektorn är ofta närvarande på olika sätt i undervisningen men det sker inte heller en strukturerad uppföljning gällande undervisningens genomförande. Det finns dock en organisation på skolan som möjliggör samverkan mellan lärarna och denna samverkan leds av utvecklingsledare utsedda av rektorn. Vid fördelningen av skolans resurser använder sig rektorn av elevhälsans information från lärarna, och justerar kontinuerligt resurserna utifrån de behov som framkommer. Vidare bedömer Skolinspektionen att det finns ett jämställdhetsarbete på skolan.

Granskningen visar att rektorn följer upp, analyserar samt beslutar om åtgärder gällande kunskapsresultaten för årskurserna 7-9, dock saknas det en systematiskt uppföljning för de övriga årskurserna. I den dokumentation som Skolinspektionen tagit del av inför granskningen redovisas en analys av betygen i några ämnen från vårterminen 2018 i årskurserna 7-9, samt utvecklingsåtgärder utifrån analysen. Vid analys av resultaten på de nationella proven i matematik för de äldre eleverna visades att resultaten försämrats. Rektorn och lärarna beslutade då att införa en "mattemorgon" för elever i årskurserna 6-9 där alla matematiklärare samarbetar för att öka eleverna kunskap i ämnet matematik. Det saknas dock en liknande uppföljning, analys och beslut om utvecklingsåtgärder utifrån kunskapsresultaten för de lägre årskurserna.

Granskningen visar att skolan genomför olika insatser utifrån värdegrundsarbetet, men det saknas en systematisk uppföljning av det arbetet. Elevhälsan, rektorn och lärarna ger exempel på aktiviteter utifrån området; skolan startar varje läsår med må-bra-dagar där värdegrundsfrågorna är centrala, "fyra hörn"-övningar och teatrar som handlar om bemötande och samarbete. Andra aktiviteter som anknyter till värdegrundsarbetet är fadderverksamheten och diskussioner om hur man betar sig och kommunicerar med varandra, till exempel utifrån filmen "Hashtag" som visats för de äldre eleverna. Lärarna beskriver att de under terminerna lyfter värdegrundsfrågor utifrån skolans likabehandlingsplan samt att de äldre eleverna är delaktiga vid revidering av planen. Rektorn och lärarna säger att skolan inte har några speciella värdegrundstimmar utan det är något som ska integreras i undervisningen. Det framgår av intervjuer och den inskickade dokumentationen att detta arbete inte följs upp systematiskt. På frågan om utvecklingsområdet trygghet och studiero, berättar rektorn att området inte brister på skolan, men anser att det är ett arbete som ständigt går att utveckla. Mer information om utvecklingsområdet studiero finns i bedömningsområdet "Trygghet och studiero".

Granskningen visar att rektorn skapar förutsättningar för lärare att samverka i arbetslag för att utveckla skolans undervisning, bland annat genom att utse utvecklingsledare att leda arbetet. Skolans utvecklingsområden är trygghet och studiero, att utveckla matematikundervisningen, att tydliggöra begrepp samt lärarnas ledarskap. För att optimera och organisera skolans utvecklingsarbete har rektorn utsett tre utvecklingsledare (liknande funktion som förstelärare), som representerar sina arbetslag, yngre åldrar, äldre åldrar respektive fritidshemmet. Utvecklingsledaren har mandat och ett pedagogiskt ansvar för att ge stöd till lärare vid behov. De är en länk mellan lärare och rektorn och de har regelbundna möten där aktuella utvecklingsfrågor och problem lyfts. Utifrån en analys att elevernas betyg i ämnet matematik beslutades att måluppfyllelsen behöver höjas. De intervjuade berättar att en av åtgärderna är att införa en mattemorgon för eleverna i årskurs 6-9 där eleverna kan få extra stöd i matematik. En representant för elevhälsan berättar att hen sett över matteboken och hittat andra böcker som förklarar samma moment lite tydligare. Hen ger även exempel på elever som i hemkunskapen kan få ytterligare träning på matematiken men på annat sätt. Även ett arbete kring "lärares tydlighet" har startats på skolan, det handlar om ledarskapet i klassrummet. Ledarskapet är ett viktigt redskap för lärarna, enligt rektorn, då elevers orolighet lätt sprider sig bland andra elever. Då behövs en lärare som kan stå upp för de regler som är bestämda. Elever vill dessutom ha tydlighet om vad som gäller på skolan, säger rektorn.

Rektorn, huvudmannen och elevhälsan analyserar skolans behov tillsammans och fördelar resurserna därefter. Vid uppstarten av höstterminen diskuteras och fördelas

resurserna efter skolans aktuella behov, och förändringar av fördelningen sker under hela läsåret utifrån de behov som framkommer. Utvecklingsledarna blir av lärarna i arbetslaget informerade om resursbehovet för olika klasser och elever, vilket utvecklingsledarna sedan lyfter i elevhälsan där rektorn ingår. Lärarna uttrycker i intervjun att de är nöjda med hur resursfördelningen går till på skolan.

Granskningen visar att det pågår ett jämställdhetsarbete på skolan. Skolan arbetar med normer och värden där området jämställdhet ingår. Rektorn ger exempel på att de när Metoo-rörelsen startade diskuterade de hur man kommunicerar via sociala medier. Då framkom att flickor oftare uttryckte sig på ett sätt som uppfattades som elakare i skrift. En följd av konstaterandet blev att skolan valde att arbeta vidare med genusfrågor. På uppstartsdagarna, den årliga cabareten som skolan anordnar och under idrottslektionerna som rektorn leder, finns ett medvetet genustänk, säger rektorn. Rektorn känner också till att några pojkar i en viss årskurs upplever att de blir mer tillsagda än flickorna, vilket rektorn nu har följt upp och diskuterat med lärarna. Dessutom har skolsköterskan och socialpedagogen arbetat med de äldre eleverna på skolan kring könsneutrala texter genom fallbeskrivningar och grupparbete. För de yngre eleverna har de haft kill- och tjejsnack där de bland annat diskuterat hur man uttrycker sig när man pratar om varandra. Lärarna säger att jämställdhetsarbetet sker i det dagliga arbetet i klassrummet, som till exempel bemötande och att lyfta fram kvinnor inom världshistorien. I en klass har eleverna önskat att ha jämställdhetsdagar vilket skolan planerat in för våren 2019.

Granskningen visar att det finns, som det också beskrivs ovan, en organisation för samverkan mellan lärarna på Friskolan i Kärna. Rektorn berättar att det är utvecklingsledarna som leder lärarnas samverkan och att det sker utifrån en given mötesstruktur. Möjligheter till samverkan sker enligt lärarna både genom de formella mötena i arbetslagen ett par gånger i veckan samt i mer informella möten mellan lärare på eftermiddagarna när eleverna slutat för dagen. Både rektorn och lärare beskriver att rektorn i mindre grad är delaktig undervisningens utformning, men att rektorn ofta är med i klassrummet i form av lektionsbesök, observationer eller som resurs i undervisningen. Det framgår dock av intervju med lärare att det finns en önskan om återkoppling av rektorn när det sker lektionsobservationer. Lärarna berättar också att när huvudmannen var tillförordnad rektor och besökte lärarnas lektioner fick de respons på undervisningen, vilket enligt lärarna resulterade i att skolans undervisning utvecklades. Lärarna berättar vidare att det finns områden som de skulle behöva tänka mer på under lektionerna; mobilanvändningen, placeringen av elever och studieron. I intervju med rektorn ges ingen redovisning om undervisningens genomförande utan rektorn hänvisar till lärarnas profession. Enligt lärarna har rektorn inte heller på medarbetarsamtalen lyft lärarnas undervisning. Några lärare anser dock

att rektorn känner till hur undervisningen bedrivs då det är en skola med få elever. Rektorn berättar också i intervjun att han ger respons på undervisningen om det är något speciellt han noterar och vid de senaste besöken har rektorn fokuserat på att observera hur tryggheten och studieron är i de klasserna han besökt. På frågan hur rektorn säkerställer att lärarna utgår från läroplanen och de nationella målen svarar rektorn att det sker på lärarnas möten där de delger varandra hur de gör. Rektorn och lärare berättar vidare att de obehöriga lärarna får handledning av de behöriga lärarna. Rektorn uppger att han ser till att läroplan och nationella mål följs genom de möten lärarna har med de obehöriga lärarna, samt att de lärare som är mentorer till de obehöriga lärarna får ta den tid som behövs för uppdraget och är också de som sätter betygen i de aktuella ämnena.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn följer upp skolans samlade resultat och undervisningens genomförande i alla årskurser.

Granskningen visar att det saknas en sammanställning och uppföljning av resultat för hela verksamheten, vilket är en förutsättning för att skapa en god grund för sin ledning och styrning av det pedagogiska utvecklingsarbetet. Enligt Skollagen ska uppföljningen också vara systematisk och kontinuerlig.¹ Rektorn ska göra elever, lärare och övrig skolpersonal delaktig i uppföljningsarbetet och skapa forum för att möjliggöra delgivande av erfarenheter kring varför måluppfyllelsen ser ut som den gör, vad problem i undervisningen beror på och vilka skillnader och variationer som finns mellan elevgrupper, ämnen och målområden.²

En viktig utgångspunkt i skolans kvalitetsarbete är att rektorn har god kännedom om nulägesbilden på skolan. Det får rektorn genom att följa upp hur väl verksamheten fungerar. För att kvaliteten i skolans undervisning ska utvecklas krävs att

¹ 2010:800, 4 kap, 4-5 §§

² Skolverket (2012a) Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet, Skolverkets allmänna råd

verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp, utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas.³ Framgångsrika skolor, i termer av elevers studieresultat, karaktäriseras av ett skolledarskap där fokus bland annat är på elevers lärande (särskilt kunskapsresultat) och uppföljning av framsteg på skol-, klassrums- och elevnivå.

Kvalitetsarbetet innebär också att uppföljningen behöver innefattas av de mål om genomförande och förutsättningar som definieras enligt skolförfattningarna. Uppföljningen kan alltså inte enbart inriktas mot resultatmål i form av betygs- och kunskapsresultat och resultat avseende elevers trivsel. Med *resultat* avses olika typer av studieresultat som indikerar hur väl eleverna lyckats med sina studier och sin skolgång i grundskolan. Sådana resultat kan baseras på olika utfallsmått som till exempel betygsresultat i varje ämne, resultat på nationella prov, elevers upplevelse av undervisningen med mera. Med resultat avser vi också resultat kopplade till värdegrundsarbetet, vilka kan vara resultat utifrån skolors elevenkäter på frågor som avser upplevt inflytande, trygghet, osv. Med *genomförande* avses hur undervisningen genomförs och hur väl den fungerar, det vill säga arbetsprocesserna i undervisningen. Det kan exempelvis handla om grad av målfokusering och struktur, lärarstöd, studiero, individanpassning, elevinflytande och hur lärarna ser till att undervisningen genomsyras av värdegrundsuppdraget. Det kan också handla om i vilken utsträckning undervisningen behandlar värdegrundsarbetet, det vill säga om och hur lärarna förmedlar och gestaltar exempelvis demokratiska värden och mänskliga rättigheter.

Med *förutsättningar* för genomförande av undervisningen avses de ramar, villkor och stödstrukturer som antas kunna påverka elevers och lärares möjligheter att skapa en god undervisning.⁴

Eftersom det finns många nationella mål att följa upp är det rimligt att rektorn, utifrån en analys av elevernas utvecklingsbehov på den aktuella skolan, prioriterar vilka mål som är aktuella att följa upp. Uppföljningen ska också vara systematisk, kontinuerlig och löpande. Det här innebär att uppföljningen inte enbart kan ske i slutet på en termin eller läsår och inte heller enbart bestå av personalens uppfattningar baserat på enstaka elevutsagor. Det som är viktigt i arbetet med uppföljning är att olika resultat bearbetas, samlas ihop, för att kunna utgöra en grund för analys. Det är också viktigt att rektorn gör elever, lärare och övrig skolpersonal delaktiga i uppföljningsarbetet. Som exempel kan elevenkäter, diskussioner i samband med forum för samråd, elevråd

³ Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Varje skolas utveckling.

⁴ Skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2012:98) *Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*, s. 13ff.

eller klassråd användas för att skapa delaktighet bland eleverna. På motsvarande sätt måste rektorn finna former för hur lärarna kan göras delaktiga i kvalitetsarbetet. Det kan ske exempelvis genom medarbetarsamtal, rektorns deltagande i arbets- och ämneslagens träffar, eller via andra forum och träffar där lärarna har möjlighet att delge sina erfarenheter.⁵ De uppgifter om undervisningens genomförande, elevernas resultat och förutsättningar för genomförande som inhämtats i uppföljningen måste analyseras. I arbetet med att förstå och förklara varför resultaten ser ut som de gör kan rektorn med fördel ta hjälp av forskning och Skolverkets allmänna råd och stödmaterial på området.⁶

Med utgångspunkt i orsaksanalysen behöver rektorn besluta om och genomföra utvecklingsåtgärder. Dessa insatser ska ta sikte på att höja elevernas måluppfyllelse och höja undervisningens kvalitet, vilket innebär att även insatser som behövs för att få rättssäkra betyg ingår. Rektorn kan delegera utförandet av utvecklingsåtgärderna men har en central och viktig roll i att leda och driva kvalitetsarbetet. Som en del av kvalitetsarbetet ska rektorn också följa upp om de skolförbättrande åtgärder som rektorn tidigare fattat beslut om fått avsedd effekt.⁷ I analys- och utvecklingsarbetet är det centralt att rektorn skapar delaktighet i uppföljningen. När personal och elever upplever sig delaktiga i arbetet sker förankring och ökad förståelse för verksamhetens problem, styrkor och förbättringsarbete.⁸

⁵ 4 kap. 4–5 §§ skollagen (2010:800); Skolverket 2012. Skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2012:98), *Systematiskt kvalitetsarbete – för skolväsendet*.

⁶ Detta ligger också i linje med att utbildningen ska vila på vetenskap och beprövad erfarenhet, se 1 kap. 5 § skollagen.

⁷ 4 kap. 4 och 7 §§ skollagen; Skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2012:98) *Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet*.

⁸ 4 kap. 4 § skollagen; Skolverkets allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2012:98) *Systematiskt kvalitetsarbete för skolväsende*.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 3 och 5 a §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 5. Kursplaner

Skolinspektionen bedömer följande: Undervisningen främjar i flera delar elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att det på skolan finns exempel på undervisning som är varierad, målfokuserad, strukturerad och innehåller ett aktivt lärarstöd. Intervjuer och lektionsobservationer visar dock på en stor variation och att det finns lektioner som saknar flera av dessa faktorer. Flera lärare berättar om syfte och mål med undervisningen, men informationen är otydligt för flera av eleverna. Lärarna uppmuntrar och motiverar eleverna samt anpassar undervisningen efter elevernas behov, det gäller främst för de elever som har ett stödbehov. Eleverna är delaktiga i undervisningen och i sin kunskapsutveckling, genom regelbundna veckoavstämningar tillsammans med mentorn och de ges möjligheter till att ha synpunkter på undervisningen.

Granskningen visar att undervisningen på skolan är varierad och för flera klasser innehåller undervisningen även ett aktivt lärarstöd, dock finns det lektioner som saknar struktur, vilket påverkar undervisningen negativt. I intervjuerna framkommer att lärarna varierar undervisningen för eleverna genom att varva olika moment och arbetssätt. Exempel på det är att lärarna använder bilder, spel, datorer, olika böcker, musik och arbeta utomhus, vilket även Skolinspektionen upplevde på de besökta lektionerna. Lärarna berättar att det aktiva lärarstödet handlar om att växla fokus mellan grupp och individ och att inte vara för detaljplanerad utan kunna anpassa genomgångarna och undervisningen efter den aktuella gruppen. Av intervjuerna samt lektionsobservationerna framgår att strukturen på lektionerna ser olika ut och att det finns flera exempel på där det inte finns en väl fungerande struktur för undervisningen. Några av lärarna har dock börjat med att starta och avsluta lektionerna på ett mer gemensamt sätt. Dock saknades denna struktur på några av de lektioner som Skolinspektionen observerade. Exempel på det var att genomgången var otydlig vilket innebar att elever pratade med varandra under tiden, vilket sedan fick till följd att flera elever inte uppfattade instruktionerna läraren gav. Detta resulterade i sin tur i att läraren fick tillbringa stor del av sin tid till att gå runt i klassrummet och ge enskilda instruktioner till elever.

Granskningen visar att flera lärare berättar om syfte och mål med undervisningen, men informationen är ottydligt för eleverna. I lärarintervjun framgår att de använder sig av kursplanerna vid planering av lektionerna. De har även ämnesdiskussioner med kollegor och använder sig av de nationella proven för att säkerställa att undervisningen rimmar med de nationella målen. Flera lärare säger att de redovisar syftet med lektionerna för eleverna, men tror att det kan bli ottydligt för eleverna när de arbetar ämnesövergripande. Att syftet och målen för undervisningen är ottydliga för eleverna, framkommer genom elevintervjuerna och utifrån Skolinspektionens lektionsobservationer. Bara på någon av de besökta lektion redogör läraren för syftet med lektionen för eleverna.

Granskningen visar vidare att lärarna uppmuntrar och motiverar eleverna samt anpassar undervisningen efter elevernas behov, det gäller främst för de elever som har ett stödbehov. I intervju med lärare och rektorn framkommer att lärarna börjar med att lära känna eleverna i en ny grupp för att ta reda på vilka inlärningsstrategier de behöver använda för de olika elevernas behov. Läraren tar också reda på förmågorna genom individuella samtal med eleverna. Rektorn berättar att de även kan använda sig av screening för att ta reda på elevens förmåga. Det finns tillgång till tekniska hjälpmedel som talsyntes, samt att de får stöd av skolans elevhälsa och en logoped som skolan har tillgång till vid behov. Individuallösningen underlättas av att det är färre elever i klasserna, men det förekommer också att lärarna grupperar elever utifrån elevernas förutsättningar eller att eleverna arbetar utifrån sin förmåga och inom gruppen har läroböcker med olika nivåer. Flera lärare börjar ett arbetsområde med gemensamma uppgifter men i slutet av arbetsområdet kan eleverna välja mer fritt vad de vill arbeta med. Detta kan också innebära att läraren rekommenderar ett område som utmanar elevens förmåga. Eleverna får också möjlighet att välja metod för att redovisa för vad de lärt sig, men lärarna uppmuntrar också eleverna till att pröva olika redovisningsmetoder. Rektorn berättar att genom att ta fram rätt nivå för eleverna kan dessa utmanas och motiveras och det ges i intervju med lärare exempel på att de genom att förklara nyttan med ämnet kan motivera elever. Eleverna berättar i intervju att de får stöd under lektionerna vid behov. Som exempel kan det finnas en extra person med i klassen, eller att de får använda digitala hjälpmedel. Däremot säger eleverna att om man har lätt för sig finns det inte mer utmanande uppgifter i alla ämnen, vilket innebär att de får göra fler uppgifter av samma svårighetsgrad eller arbeta med ett annat ämne. Det framkommer av elevintervjuerna och Skolinspektionens lektionsobservationer att flera av lärarna uppmuntrar och motiverar eleverna att nå längre i sin kunskapsutveckling. På de observerade lektionerna såg

Skolinspektionen att eleverna fick stöd vid behov, och att det på vissa lektioner fanns extra uppgifter.

Granskningen visar att eleverna får ta ansvar för sitt lärande, samt ges möjligheter till att ha synpunkter på undervisningen. I lärarintervjun framkommer att eleverna på skolan är ifrågasättande, vilket innebär att de måste förklara varför eleverna behöver lära sig de olika ämnena. När lärarna diskuterar det aktuella ämnet med eleverna framkommer vad de är intresserade av, vilket gör att lärarna får indikationer på hur de kan lägga upp undervisningen. De äldre eleverna får lämna förslag på lektionernas innehåll och hur projekt kan genomföras. Lärarna använder de veckoutvärderingar som eleverna gör utifrån sina satta mål för att ge respons på elevernas kunskapsutveckling. Då blir eleverna delaktiga i sin kunskapsutveckling och blir motiverade för att utvecklas ytterligare, enligt lärarna. Lärarna pratar också mycket med eleverna om att de ska lära något för sig själva, den egna kunskapsutvecklingen, och inte bara för betyget. Lärarna utvärderar lektionerna i sina ämnesgrupper, där kan de se vad eleverna upplevt svårt och anpassa utifrån det. Undervisningen utvärderas, enligt lärarna, formellt med eleverna efter varje projekt eller ämnesområde och eleverna är också spontana och säger ofta vad de tycker under lektionerna. Elevernas veckoutvärdering är också exempel på hur eleverna upplevt undervisningen och en del i utvärdering av undervisningen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer

Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att arbeta med hur man erbjuder eleverna en strukturerad undervisning som skapar en god inlärningsmiljö.

Granskningen visar att alla lärare på Friskolan i Kärna inte erbjuder eleverna en strukturerad undervisning med ett tydligt syfte för lektionerna. Skolan har flera forum för samverkan mellan lärarna, vilka ger goda möjligheter för rektorn att använda dessa till utbyte av goda pedagogiska erfarenheter. Det kan till exempel ske genom att använda de lärare som inspiratörer som på skolan vid granskningen erbjuder eleverna en strukturerad undervisning med ett tydligt syfte. Det kan även finnas behov av att ta beslut om några gemensamma strukturer för undervisningen för att skapa en likvärdighet på skolan. Till exempel kan en introduktion inför varje lektionsstart behövas för eleverna ska förstå vad de förväntas lära sig under lektionen, vilket även bidrar till att de blir motiverade att arbeta under lektionen. Samt en avslutning på lektionen där läraren i sammanfattar undervisningens olika delar och relaterar eller återknyter till syftet med lektionen/arbetsområdet, för att innehållet ska uppfattas som meningsfullt för eleverna, vilket även påverkar studieron på Friskolan i Kärna.

Enligt skollagen ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.⁹

Enligt Skolverkets Allmänna råd för planering och genomförande av undervisningen ansvarar läraren för "att undervisningen utgår från läroplanen samt för att eleverna erbjuds en strukturerad och utvecklande undervisning. Det förutsätter att läraren har en god överblick över de arbetsprocesser som sker i undervisningen och kan avgöra hur gemensamma genomgångar, enskilda bearbetningar av innehållet och samarbete mellan elever kan kombineras för att skapa så goda förutsättningar som möjligt för elevernas kunskapsutveckling /.../ En viktig del i en strukturerad undervisning är att det finns ett logiskt flöde i lektionen och en tydlighet kring hur enskilda moment och aktiviteter gagnar undervisningens syfte. Läraren ansvarar för att leda undervisningen och tydliggöra på vilket sätt olika moment i undervisningen är kopplade till de förmågor som eleverna ska ges möjlighet att utveckla. Det måste också vara tydligt för eleven på vilket sätt aktiviteterna i undervisningen ska ge dem möjlighet att utveckla dessa förmågor."¹⁰

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 3 §, 5 kap. 3 och 5 §§ och 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

Skolinspektionen bedömer följande: Utbildningen präglas i flera delar av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

⁹ 5 kap. 2 § skolförordningen (2011:185)

¹⁰ Skolverkets Allmänna råd för planering och genomförande av undervisningen (Skolverket, 2011)

Skälen till bedömningen är att Friskolan i Kärna erbjuder en trygg miljö för eleverna på skolan men att inte alla elever på skolan erbjuds en klassrumsmiljö där studiero råder. Lärarna finns tillgängliga för eleverna under hela skoldagen, under såväl lektioner som raster, vilket skapar en trygghet om någon elev är orolig eller en incident uppstår. Det finns flera exempel på att personalen på skolan har ett gemensamt arbete angående studieron till exempel genom utvecklingsområdet ledarskap i klassrummet, men det arbetet har inte resulterat i att det råder studiero i alla klasser på skolan.

Granskningen visar att Friskolan i Kärna har ett förbyggande arbete samt ett gemensamt förhållningssätt för att skapa en trygg miljö för eleverna på skolan. Skolans kultur kännetecknas enligt rektorn och lärare av att "Alla elever är alla vuxnas ansvar". Tryggheten följs upp i enkäter och genom att regelbundet ha trygghetsvandringar med eleverna där eventuella otrygga platser uppmärksammas och trygghetsfrågorna lyfts även kontinuerligt upp vid elevrådets möten. Av intervju med elevhälsa och lärare framgår att de på flera olika sätt arbetar med tryggheten, exempelvis genom att använder befintligt anställda lärarna på skolan som vikarier, att lärarrummet är öppet för eleverna samt att det regelbundet ordnas gemensamma aktiviteter för hela skolan. Enligt elevhälsan startar varje läsår med må bra-dagar där de arbetar både med att få ihop grupperna samt att elever träffas över årskurserna genom bland annat fadderverksamhet och samarbetsövningar. Skolan har också en återkommande cabaret där alla eleverna på skolan är involverade. Enligt lärarna tar de direkt hand om kränkningar som sker och tillsammans med eleverna diskuterar de platser som eleverna kan uppleva som otrygga. Eleverna instämmer och säger att de inte upplever några områden på skolan som otrygga, och om så skulle vara, vet de till vem de ska vända sig. Eleverna känner sig trygga med att lärarna tar hand om det som skulle kunna uppstå.

Granskning visar att det finns ett gemensamt utvecklingsarbete angående studieron på skolan men det arbetet har inte resulterat i att det råder studiero i alla klasser på skolan. Studieron är ett utvecklingsområde på skolan, men trots detta finns det klasser där ljudnivån är hög och elever gör annat än skolarbete. I elevhälsointervjun framkommer att skolan regelbundet tar emot elever från de kommunala skolorna under pågående termin vilket påverkar de befintliga grupperna. Följderna av det blir att utvecklingsområdet studiero ständigt är aktuellt. Skolinspektionens enkät våren 2018 för årskurs 5, visar att mer än hälften av de svarande eleverna upplevde att det inte rädde studiero på lektionerna. Det beror på läraren om det är studiero berättar eleverna i intervju. Ibland kan det vara lugnt och tyst, men ibland är det många elever som pratar, springer runt och målar på tavlan, berättar eleverna. Skolinspektionen observerade också lektioner med variation av studiero. Några lektioner var lugna där

eleverna hade studiero, medan några var stökiga med hög ljudvolym vilket innebar exempelvis att flera elever inte uppfattade instruktioner. Detta innebar i sin tur att läraren fick repetera instruktionen till de enskilda eleverna samt att några elever satt och gjorde annat med datorn eller sin mobil än den faktiska uppgiften. Rektorn upplever att studieron överlag är god, men tycker att i vissa klasser behöver de fortsätta arbeta med att skapa studiero. Skolan har flera exempel på hur de gemensamt arbetar med studieron i skolan, bland annat diskuterar lärarna förhållningssätt och struktur på veckomötena och det finns gemensamma ordningsregler som alla går igenom i början av terminen. Elevhälsan uppger att i en årskurs har lärarna bestämt att eleverna ska ha bestämda platser och att inga mobiltelefoner får användas under lektionerna. Lärarna nämner även en klass där det generellt inte är studiero och att det finns andra klasser där de fått arbeta mer med att få till studiero, vilket även rektorn nämner. De åtgärder de har vidtagit är att dela klasserna, vara två lärare och ha kontakt med vårdnadshavarna. Lärarna berättar att behovet av studiero ser olika ut för olika elever, några behöver lyssna på musik för att koncentrera sig och några elever behöver få sitta på mer avskilda platser när de arbetar. Lärarna för de äldre eleverna berättar att de går igenom dagsschemat för eleverna på mentorsmorgonen vilket gynnar studieron då eleverna får en struktur för dagens innehåll. I rektorns och lärarintervjun framkommer att de nu startat ett arbete "lärares tydlighet" som handlar om ledarskapet i klassrummet, eftersom lärares tydlighet är ett viktigt förhållningssätt då elevers orolighet lätt sprider sig bland eleverna. Rektorn har diskuterat ledarskap med några av lärarna. Eleverna både behöver och vill ha en lärare som är tydlig om vilka regler som gäller, anser rektorn. På alla observerade lektioner utom en fick eleverna prata rätt ut utan att räcka upp handen, vilket innebar att just de elever som tog till orda fick framföra sina svar eller åsikter. När ljudvolymen var för hög framkom det vid observationerna att lärarna hade olika sätt och metoder att hantera detta på; några hyschar regelbundet, en lärare står tyst tills eleverna själva blir tysta, en har en "tyst rörelse" med handen/armen som gör att eleverna ska uppmärksamma att de ska tystna. På de observerade lektionerna hjälpte oftast lärarens metod och sätt bara tillfälligt. Det förekom också att eleverna själva sa till varandra att vara tysta, när det inte hjälpte då läraren säger till.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver utveckla skolans arbete med studiero så att alla elever på Friskolan i Kärna tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Skolinspektionens granskning visar att det inte råder en god studiemiljö i alla klasser på Friskolan i Kärna. Visserligen finns ett gemensamt utvecklingsarbete angående studieron men det arbetet har inte resulterat i att det råder studiero i alla klasser på skolan. Utredningen visar genom intervjuer och observationer att det finns lektioner där elever upplever sig störda i sitt skolarbete och elever som ägnar sig åt annat än skolarbete under lektionerna. Enligt skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero. Enligt läroplanen ska alla som arbetar i skolan samverka för att göra skolan till en god miljö för utveckling och lärande. Vidare framgår av läroplanen att skolans mål är att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att ytterligare kartlägga orsakerna till den bristande studieron så att adekvata insatser kan vidtas. Ett sätt att gå tillväga i arbetet med studieron skulle kunna vara att intensifiera arbetet med strukturen i klassrummet, vilket har identifierats som ett utvecklingsområde ovan och som även skulle kunna ge effekt på studieron. Även utvecklingsområdet ledarskap i klassrummet som rektorn har identifierat genom klassrums observationer, och som håller på att startas upp, kan komma att hjälpa till i arbetet med att skapa studiero för alla elever. Att lärarna får auskultera hos varandra, och se på goda exempel, kan vara ett verktyg och även att låta eleverna vara delaktiga i arbetet med studieron är en faktor som positivt kan påverka resultatet.

Forskning visar att lärarna behöver ha ett tydligt ledarskap i klassrummet och se till att eleverna ägnar sig åt skolarbete under lektionerna, vilket också är ett pågående utvecklingsarbete på Friskolan i Kärna. I detta kan ingå konkreta saker som att ta ansvar för hur eleverna är placerade i klassrummet eller hur rummet är möblerat. Det kan också handla om bemötandefrågor som att uttrycka tydliga förväntningar, vara en god förebild och genom att uppmärksamma det önskvärda beteendet hos eleverna.¹¹ Det förebyggande arbetet handlar också om att lärarna behöver tänka på att deras förmåga att planera, genomföra och utvärdera undervisningen spelar en avgörande roll för undervisningens genomförande och vad eleverna lär sig. Elever som inte blir tankemässigt utmanade och stimulerade på lektionerna riskerar att bli omotiverade, uttråkade och ibland stökiga. Motsvarande gäller om elever inte får det stöd de behöver för att kunna följa undervisningen. Lärarna behöver på ett konstruktivt sätt

¹¹ Skolverket (2011b) *Utvärdering av metoder mot mobbning*

uppmärksamma elever som förefaller passiva eller oengagerade i skolarbetet. Utgångspunkten bör vara att det finns möjligheter för läraren att kunna ge eleven en mer stimulerande uppgift än den som inte lyckats få eleven att bli motiverad.

Om det, trots försök till ett gott förebyggande arbete, ändå uppstår ordningsstörningar i undervisningen behöver läraren agera tydligt och effektivt för att skapa lugn och arbetsro igen. För att åstadkomma ett effektivt arbete med studiero krävs att skolan som helhet har ett gemensamt förhållningssätt kring detta arbete. För att åstadkomma en miljö på skolan där all undervisning präglas av studiero krävs att det finns väl fungerande forum för lärarna att diskutera och komma överens om gemensamma strategier och förhållningssätt. För rektorn är lärarnas upplevelse av hur detta arbete fungerar en viktig utgångspunkt för reflektion och omprövning. Det handlar ytterst om att fånga och förstå den skolkultur som råder, och att arbeta för en sådan där det bedrivs ett gott förebyggande arbete men också att det finns ett gemensamt förhållningssätt för hur ordningsstörningar ska hanteras om de uppstår.¹²

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 13 och 20 a §§ skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr 11, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

Skolinspektionen bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges i flera delar, men utvecklingsområden finns.

Skälen till Skolinspektionens bedömning är att rektorn följer upp och analyserar kunskapsresultaten i vissa årskurser, men rektorn har inte gjort någon specifik uppföljning som tar sikte mot bedömningen eller betygssättningen. Rektorn ger dock förutsättningar för lärarna att regelbundet kunna samverka med varandra kring bedömningar och betyg. Rektorn deltar även i lärarnas bedömningsdiskussioner, men

¹² Skolinspektionen (2016c) *Skolans arbete med att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också*, Stockholm: Skolinspektionen, s. 16.

säkerställer inte på något sätt att en likvärdig bedömning sker, till exempel genom att de obligatoriska bedömningsstöden används av alla lärarna.

Granskningen visar att rektorn sammanställer och analyserar kunskapsresultat och beslutar om åtgärder när det gäller betygen i årskurs 7-9, men det saknas uppföljning och analys av bedömningar och betygsättning. I de yngre åldrarna sker ingen uppföljning av kunskapsresultat eller bedömning av kunskap. Skolinspektionens omdömning av nationella prov i fysik visade på stor skillnad mellan provbetyg och elevernas betyg i ämnet. En avvikelse på 42 procent mellan rättningen av de nationella proven i fysik för årskurs 9. Det framgår i intervjuer med rektorn att han inte har diskuterat skillnaden som framkommit av resultatet på de nationella proven med den aktuella läraren. Rektorn är ändå övertygad om att läraren satt rätt betyg och tror att orsaken till skillnaden nog är utformningen på de nationella proven, samt att läraren har mer material för bedömning än de nationella proven. Rektorn tillägger dock att det är klart att de nationella proven ska beaktas.

Granskningen visar att rektorn genom sin organisation ger förutsättningar för samverkan kring bedömning, men följer inte upp i vilken utsträckning lärarna säkerställer sina bedömningar. På frågan om hur rektorn säkerställer att lärarna sätter rätt betyg svarar rektorn att det ligger i lärarnas profession att de sätter rätt betyg och att lärarna kollegialt diskuterar bedömningar. Rektorn anser att lärarna följer elevernas kunskapsutveckling kontinuerligt genom den formativa bedömningen. I lärarintervjun framkommer att det finns avsatt tid för sambedömning, på onsdagar då alla lärare träffas, men det finns även möjligheter för sambedömning andra dagar i veckan då inte formella möten hålls. Lärarna för diskussioner med varandra för att få en samsyn kring bedömning och för att säkerställa att rättvisa bedömningar görs utifrån fastställda kriterier. När skillnaden är stor mellan tänkt betyg och nationella prov analyserar de djupare och genomför kanske fler tester med eleven. Det gäller särskilt de betyg som det råder tveksamheter kring, medan de i de självklara fallen sätter betygen utan diskussion. I de ämnen som inte har nationella prov använder lärarna flera olika bedömningsunderlag för att säkerställa att rätt bedömning görs. Flera lärare önskar dock ett tydligare forum för sambedömningen. Det sker inte heller något samarbete med andra skolor gällande till exempel rättning av de nationella proven.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Att rektorn analyserar skillnader i omdömen och betygsättning i olika ämnen för alla årskurser och säkerställer att lärarna gör likvärdiga bedömningar

Skolinspektionens granskning visar att rektorn behöver analysera betygssättningen och bedömningarna i alla årskurser. I arbetet ingår att analysera eventuella avvikelser och skillnader i resultaten mellan klasser och för pojkar och flickor. Rektorn behöver också säkerställa att lärarnas bedömningar kvalitetssäkras, det är särskilt viktigt då det finns flera lärare som inte har legitimation på skolan. Betygsättning innebär myndighetsutövning och det betyg som en elev får kan ha avgörande betydelse för elevens chanser till utbildning och arbete. Felaktiga betyg kan i förlängningen innebära en risk för så kallad betygsinflation där skolors kunskapsresultat inte stämmer överens med elevernas faktiska kunskaper, vilket leder till en misstro mot det befintliga betygssystemet. Felaktiga omdömen kan i sin tur riskera att elever i behov av särskilt stöd inte uppmärksammas i tid.

Det är viktigt att skolenheten har rutiner för att analysera betyg och nationella provbetyg ur olika perspektiv för att säkerställa att betygen är så rättvisande och likvärdiga som möjligt, och att de nationella proven särskilt har beaktats. Om det kommer fram att det finns avvikelser mellan betyg och provbetyg är det av vikt att rektorn undersöker vad avvikelserna kan bero på samt om de är motiverade eller inte.¹³ Sammantaget har rektorn ett ansvar för att detta analyseras utifrån att fastställa om eventuella skillnader kan bero på att lärarna har olika tolkningar av styrdokumentet, eller utifrån att de bedömt och vägt samman elevprestationer på olika sätt.

Utifrån vad analysen visar behöver sedan rektorn sätta in och genomföra förbättringsinsatser. Dessa åtgärder ska ta sikte på att höja bedömningarnas och betygssättningens kvalitet. Syftet är att utjämna skillnader inom skolan mellan lärare, ämnen och årskurser. Det är här av yttersta vikt att rektorn för samtal med lärarna om

¹³ Skolverket allmänna råd med kommentarer (SKOLFS 2018:247), *Betyg och betygssättning* s 42f

det som identifierats, och att de tillsammans tänker kring hur de kan förändra sitt arbetssätt.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn, tillsammans med lärarna, utvecklar former för ett samarbete om betygssättning och bedömning med andra grundskolor. Fokus och ett tydligt syfte för detta samarbete är att kvalitetssäkra och skapa en likvärdighet i lärarnas bedömningar.

På Skolinspektionens vägnar

X Roland Fallström

Enhetschef
Signerat av: Roland Fallström

X Ia Thun

Föredragande/Utdare
Signerat av: Ia Thun

I handläggningen av ärendet har även utredarna Ingrid Jerkeman och Karin Pollack medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning regelbunden kvalitetsgranskning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Sex lektionsobservationer
- Två gruppintervjuer med elever
- Två gruppintervjuer med lärare
- En gruppintervju med skolans elevhälsa
- En intervju med rektor.
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska värdera vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal indikatorer Dessa indikatorer beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorns lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektor arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov

och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan så att utbildningen präglas av trygghet och studiero och eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet vid bedömning och betygssättning? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Skolinspektionen besökte skolenheten den 4 december 2018 och den 5 december 2018. Besöket genomfördes av Ia Thun och Ingrid Jerkeman.

Friskolan i Kärna är en fristående skola med verksamhet i förskoleklass och grundskolans årskurser 1-9 som är belägen i Kungälv kommun. Totalt går på skolan 185 elever varav 7 elever går i förskoleklass. Skolan är indelad i två arbetslag F-5 och 6-9. Skolenheten leds av en rektor. Huvudman är Mona Hurtig Skol AB.